

ống thần kinh). Thai phụ có hàm lượng vitamin B12 trong máu thấp sẽ sinh con hay quấy khóc.

– Người cao tuổi thiếu vitamin B12 dễ bị teo não và suy giảm trí nhớ; trầm cảm, thoái hóa điểm vàng sinh mù lòa.

Vitamin B12 (trong thức ăn và thuốc), sau khi ăn uống được hấp thu ở ruột non (hồi tràng) nhờ gastromucoprotein của tế bào niêm mạc dạ dày tiết ra (vì vậy người bệnh viêm loét dạ dày không dùng được vitamin B12 uống mà phải tiêm). Mức độ hấp thu khoảng 1% không phụ thuộc liều lượng. Vì vậy ngày dùng 1.000mcg vitamin B12 sẽ thỏa mãn nhu cầu và đủ để điều trị tất cả các dạng thiếu vitamin B12.

Khi tiêm bắp hoặc tiêm dưới da sâu, sau 1 giờ vitamin B12 (cyanocobalamin) đạt nồng độ đỉnh trong huyết tương rồi được dự trữ ở nhu mô gan để phân phối cho các mô khác.

#### **Người có nguy cơ thiếu vitamin B12**

- Ăn chay trường.
- Viêm, teo niêm mạc dạ dày.
- Cắt bỏ toàn bộ dạ dày.
- Cắt bỏ đoạn cuối ruột non.
- Bệnh Sprue.
- Người dùng metformin chữa đái tháo đường típ 2.
- Người dùng thuốc ức chế bơm proton (omeprazol,...) chữa trào ngược dạ dày - thực quản, chữa bệnh dạ dày...

#### **Chống chỉ định**

- U ác tính (có nguy cơ làm u ác tiến triển).
- Có tiền sử dị ứng với các Cobalamin.
- Người có cơ địa dị ứng (hen, eczema).
- Người có bệnh trứng cá.

#### **Tương kỵ**

- Metformin làm giảm 19% lượng vitamin B12 trong máu.
- Chloramphenicol.
- Các thuốc ức chế bơm proton.

#### **Phản ứng phụ**

Thường gặp buồn nôn, khó chịu trong dạ dày, đau khớp, nhức đầu, phù nề cơ thể. \*

# Ba thứ thuốc

**H**iện nay có một số nhà thuốc tự kê đơn thuốc riêng để bán cho các bệnh nhân điều trị COVID-19 tại nhà. Tham khảo một đơn thuốc đã được viết ra và bán tại một nhà thuốc ở quận Thủ Đức, người hiểu biết chuyên môn về thuốc sẽ thấy người dân tự mua và tự dùng 3 thứ kể dưới đây là rất nguy hiểm.

**Thuốc thứ nhất là kháng sinh**, với thuốc ghi trong đơn của nhà thuốc là Azi 500, tức là kháng sinh azithromycin 500mg. Đây là kháng sinh thuộc nhóm Macrolid rất thông dụng.

Kháng sinh là thuốc điều trị nhiễm trùng hiệu quả nếu nhiễm trùng đó do vi khuẩn gây ra, chứ đa phần không trị được nhiễm trùng do virus (siêu vi) hoặc do ký sinh trùng. Kháng sinh không phải là thuốc điều trị COVID-19 vì tác nhân gây COVID-19 là con siêu vi SARS-CoV-2. Trong điều trị COVID-19, bác sĩ cho dùng kháng sinh nhằm trị bội nhiễm tức người bệnh ngoài nhiễm siêu vi còn nhiễm thêm các loại vi khuẩn

khác. Hoặc, với các bệnh nhân sức đề kháng yếu, dễ nhiễm khuẩn, bác sĩ có thể cho dùng kháng sinh dự phòng. Rõ ràng trong điều trị COVID-19 cần có bác sĩ khám và chỉ định thuốc, trong đó nếu cần sẽ cho dùng kháng sinh. Việc sử dụng kháng sinh không theo chỉ định của bác sĩ sẽ tạo thành các chủng vi khuẩn kháng thuốc. Tức là, chính việc sử dụng kháng sinh bừa bãi, không đúng cách không đủ liều như tự dùng đơn thuốc kể ở trên sẽ làm cho vi khuẩn không bị tiêu diệt hết, một số khả năng thích ứng, đặc biệt có sự đột biến gen trên nhiễm sắc thể kiểm soát sự nhạy cảm đối với kháng sinh, số này tồn tại, phát triển thành “chủng” vi khuẩn mới mà kháng sinh đã sử dụng sẽ không còn tác dụng đối với chủng này nữa. Việc này sẽ gây khó khăn cho các bác sĩ nếu F0 không may diễn biến nặng, đến lúc thật sự cần sử dụng kháng sinh thì thuốc đã không còn hiệu quả. Chưa kể việc dùng kháng sinh không đúng có thể gây nguy hiểm đối với những người có bệnh lý gan, thận trước đó.



Corticoid không được chỉ định cho người mắc COVID-19 không triệu chứng hoặc triệu chứng nhẹ. Nguồn: Stat News



# tự dùng rất nguy hiểm

→ PGS.TS NGUYỄN HỮU ĐỨC

**Thuốc thứ hai là thuốc chống viêm corticoid** mà trong đơn thuốc ghi là *Medrol*. *Medrol* là tên biệt dược của methylprednisolon.

Về phương diện chữa bệnh, corticoid là nhóm gồm methylprednisolon, dexamethason hoặc prednisolon, là thuốc rất quý do có tác dụng chống viêm, chống dị ứng, ức chế hệ miễn dịch. Corticoid dùng để chống viêm, giảm đau, trị các bệnh xương khớp, các bệnh tự miễn, các bệnh dị ứng ngoài da và hệ hô hấp (biểu hiện là hen suyễn nặng), bệnh suy tuyến thượng thận. Bên cạnh đó, corticoid còn có nhiều tác dụng khác nhau ảnh hưởng đến sự chuyển hóa chất đường, chất đạm, chất béo, đến sự cân bằng nước và muối khoáng, hệ tim mạch, thần kinh, cơ xương, cùng nhiều cơ quan khác nhau đưa đến các tác dụng phụ rất có hại. Theo đúng hướng dẫn điều trị của Bộ Y tế, corticoid **KHÔNG** được phép dùng cho người bệnh COVID-19 không triệu chứng hoặc triệu chứng mới chỉ ở mức độ nhẹ. Việc chỉ định thuốc này vào phác đồ điều trị COVID-19 có corticoid phải do bác sĩ quyết định sau khi đã đánh giá hết sức cẩn thận tình trạng của người bệnh. Việc tự dùng thuốc corticoid ngay khi bệnh nhân biết mình nhiễm COVID-19 dường như không có lợi, mà có thể gây hại, thậm chí có thể làm bệnh nặng hơn. Khi cơ thể đang sốt cao, chiến đấu quyết liệt chống lại virus, nếu đưa corticoid vào sẽ gây ức chế hệ miễn dịch của cơ thể. Khi SpO<sub>2</sub> (độ bão hòa oxy trong máu ngoại vi - BTV) còn trên 95%, khi chưa phải thở oxy thì tất cả các nghiên cứu cho đến nay đều khuyến cáo mạnh mẽ: **Chống chỉ định dùng corticoid!** Ngoài ra, đã có nhiều bằng chứng chỉ ra việc dùng thuốc corticosteroid cho bệnh nhân COVID-19 nhẹ sẽ không có hiệu quả, thậm chí gây hại.



Trong phác đồ điều trị bệnh COVID-19 của Bộ Y tế không có thuốc ivermectin

Như vậy, corticoid có lợi cho bệnh nhân COVID-19 nhưng không phải có thể dùng ở bất cứ giai đoạn nào. Thời điểm có thể xem xét dùng thuốc này thường sau 7 ngày tính từ lúc có triệu chứng COVID-19 (sốt, ho...) và trên những bệnh nhân có dấu hiệu chuyển biến nặng (giảm nhiều SpO<sub>2</sub>).

Rõ ràng là bệnh nhân COVID-19 rất cần bác sĩ khám và chỉ định cho dùng thuốc, chứ không thể tự ý dùng hoặc dùng đơn thuốc do người không phải bác sĩ ghi.

**Thuốc thứ ba** rất đáng quan tâm được ghi trong đơn thuốc là **ivermectin**, trong đơn ghi là *Pizar 6* (tức ivermectin 6mg).

Ivermectin được dùng lâu đời, được phép sử dụng cho người để điều trị các bệnh nhiễm trùng do một số loài giun ký sinh (như điều trị giun kim, giun tóc, giun móc, giun lươn và giun đũa), chấy rận và các bệnh về da như bệnh trứng cá đỏ. Cách đây không lâu, người ta có dùng ivermectin trị COVID-19, nhưng nay FDA của Mỹ và nhiều nước không cho phép hoặc không phê duyệt ivermectin được sử dụng trong việc ngăn ngừa hoặc điều trị COVID-19 ở người hoặc

động vật. Ivermectin không được chứng minh là an toàn hoặc hiệu quả cho những chỉ định vừa kể.

Theo báo *Wall Street Journal* ngày 18.3.2022, kết quả một nghiên cứu có quy mô lớn (thực hiện với gần 1.400 bệnh nhân COVID-19) cho thấy loại thuốc diệt ký sinh trùng này không có tác dụng giảm số ca nhập viện vì COVID-19. Nhiều nhà nghiên cứu và giới chức y tế công cộng đã nói ivermectin không có bất cứ lợi ích nào trong điều trị COVID-19.

Ivermectin cũng không nằm trong danh mục thuốc hỗ trợ điều trị COVID-19 được Bộ Y tế nước ta cấp phép. Như vậy, nếu dùng ivermectin để trị COVID-19 là bất hợp pháp. Đặc biệt, nếu dùng ivermectin 6mg một ngày tới 4 viên như đơn thuốc ghi là liều cao. Thông thường ivermectin dùng điều trị giun ký sinh trùng mỗi ngày chỉ dùng 1 viên 6mg và cao nhất là 2 viên 6mg. Việc dùng Ivermectin quá liều có thể gây buồn nôn, nôn mửa, tiêu chảy, hạ huyết áp, dị ứng (ngứa và phát ban), chóng mặt, mất điều hòa (các vấn đề về thăng bằng), co giật, hôn mê và thậm chí tử vong. ✱